

Ukiumoortumik nalunaarusiaq 2009

MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfik

Meeqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfik
Videnscenter om Børn og Unge
Documentation Centre on Children and Youth

Boks 1290 · Hans Egedesvej 5 · 3900 Nuuk · Tel: 34 69 40 · Mail: mipi@nanoq.gl
www.mipi.gl

Imarisai

1. Aallaqqaasiut	4
2. MIPI Inatsisartut ataatsimiinneranni	5
2.1 MIPI-p siunissaa pillugu oqaluuserisassamut tunngasumik malitseqartitsineq	5
2.2 Inatsisartut ataatsimeeqqaarneranni MIPI-p siunissaa – 2009-mi ukiakkut ataatsimiinneq	5
2.3 Inatsisartut 2009-mi ukiakkut ataatsimiinnerat	6
3. 2009-mi suliarisimasat	7
3.1 Suliat naammassineqartut	7
3.2 Suliat ingerlanneqartut	8
3.3 MIPI Tusaat/Nyt	9
3.4 Atugassanik katersineq	9
3.5 Ilisimasat pigineqartut pillugit saaffiginninnerit	9
3.6 Paasiniaaqatigiinnerit, oqallinnerit ataatsimeersuarnerillu	10
3.7 Suleqatigiissitat il.il.	12
3.8 Nittartagaq www.mipi.gl	12
4. Meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasat	13
5. Aaqqissuussaannermi, ingerlatsinermi allaffisornikkullu killiffiit	15
5.1 Siulersuisut	15
5.2 Aaqqissuussaaneq sulisoqarnerlu	15
5.3 Missingersuutit aningaasaqarnerlu	16
6. Aningaasanut inatsimmut 2011 siunnersuut	18
Bilag 1: MIPI-mik ilisarititsineq	19
Bilag 2: MIPI-p siulersuisui pillugit paasisitsissut	21
Bilag 3: MIPI tusagassiuutini	22

1. Aallaqqaasiut

MIPI pilersinneqarpoq 2004-mi januarip aallaqqaataani, ukiumoortumillu nalunaarusiaq una taamaasilluni MIPI-p arfinilissaanik ukiumoortumik nalunaarusiaralugu. Ukiumoortumik nalunaarut MIPI-p siulersuisuinit Naalakkersuisunut tunniunneqartarpoq, Inatsisartut inatsisaat nr. 26, 18. december 2003-meersoq innersuussutigalugu, tassani allassimammatt ilisimasaqarfik ukiut tamaasa ukiumi qaangiuttumik pisimasut pillugit nalunaarusiortassasoq.

UKIUMOORTUMIK NALUNAARUSIAMI IMMIKKOORTUMI SIULLERMI MIPI-p siunissaanut upernaq 2009-meersumik tunngasumik malitseqartinneqarpoq, 2009-mi Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinnermi aamma saqqummiunneqarsimasoq. MIPI-p siunissaanut tunngasumik allanngortoqarsimavoq, tassa siusinnerusukkut Inatsisartunut Ilaasortap Asii C. Narup-ip aalajangiiffigisassatut siunnersuutigisimasarigalua 2009-mi apriliimi Inatsisartunut qinersisoqarnissaanik aalajangernerup kingunerisaanik atorunnaarmat. Tamatuma kinguneraa oqaluuserisassap taassuma aappassaaneerutaasumik oqaluuserineqanngitsoornera. Inatsisartut nutaat inissitsitereerneranni, naalakkersuisullu nutaat naalakkersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiissusioreerneranni, 2009-mi ukiakkut ataatsimiinneq siulleq pivoq. MIPI pillugu inatsisip allanngortinnissaa pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siulersuisut 2008-mi ukiumoortumik nalunaarutaat naapertorlugu siunnersuummik Inatsisartunut ilaasortamit Naaja H. Nathanielsen-imit (Inuit Ataqatigiit) 2009-mi saqqummiunneqarpoq. Siunnersuut ilutsini iluseralugu akuerineqanngilaq, Naalakkersuisulli siunnersuisarfiusumik suliffeqarfik, aamma inuiaqatigiinnut tunngassuteqartunik ilisimasanik pilersitsiviusoq siammarterisusoorlu, MIPI-p ilaaffigisinnaasaa, pillugu nassuiaasiorniartut.

UKIUMOORTUMIK NALUNAARUSIAMI IMMIKKOORTUT AAPPAANNI MIPI-p 2009-mi suliniutigisimasai erserineqarput. MIPI-mit saqqummersitat pingasuusut, inuiaqatigiinni oqallinnermik pilersitseqataasimasut, naammassineqarsimapput, tusagassiuutinilu ilisimasanik uppernarsaasersugaasunik atuinnermut tunngatillugu atorineqarsimallutik. Tamakkulu saniatigut meeqqanut inuusuttunullu tunngasunik MIPI-p ilisimasaanik noqqaasoqartarnera ingerlaannarsimalluni. Tamakku tunngavigalugit oqarsinnaavugut MIPI ilisimasanik, inuiaqatigiinni atorfissaqartinneqarlutillu pilerigineqartunik tunniussuisuusooq. 2009-mi aamma MIPI nunani avannarlerni, nunat tamat akornanni nunatsinnilu ataatsimiinnernut peqataasarsimavoq, ingerlatallu annertuut naammassisimallugit nutaanillu ingerlanniakkanik aallartitsisarsimalluni.

UKIUMOORTUMIK NALUNAARUSIAMI IMMIKKOORTUISA PINGAJUANNI Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasat pigineqartut pillugit oqaaseqaatit ilaat saqqummiunneqarput, sammisassanillu ingerlanneqartariaqartunik siunnersuutit. Oqaaseqaatit taakua siulersuisut allattoqarfiullu sammisami suliaqarnermi misilittagaat tunngavigalugit oqaaseqaataapput. Kalaallillu Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit naammanngitsunik ilisimaatutut misissuinerit, uppernarsaasersuinerit ilisimasanillu pilersitsinerit uparuartuutigalugit.

UKIUMOORTUMIK NALUNAARUSIAMI IMMIKKOORTUT SISAMAANNI MIPI-p aningaasaqarnera, ingerlatsinera aqqissuussaanelalu nalilersuiffigineqarput. 2009-mi MIPI-mut aningaasaliissutigineqartut 1,2 mill. koruuniupput. Tamatumalu saniatigut 134.131,00 koruunit avataanit aningaasaliissuteqartitsineq atorlugu pissarsiarineqarsimallutik. Aningaasartuutissanut missinguusiani akissarsianiit ingerlatsinnermut aningaasartuutit saqqummersitsisarnerillu matuniarneqartussaapput.

Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfik pillugu Inatsisartut inatsisaannut oqaaseqaatit malillugit ukiumut nalunaarummi ukiumut tulluuttumut aningaasanut inatsisip kingunerisinnaasassai paasineqarsinnaasussaapput.

UKIUMOORTUMIK NALUNAARUSIAMI IMMIKKOORTUISA TALLIMAANNI takuneqarsinnaavoq siulersuisut inassuteqaatigigaat, inatsit tulluussarneqarnissaanut siunnersuut MIPI-llu aningaasalersugaaneranut sinaakkutaasut tamatumunnga naleqqussarneqarlutik. Inatsilli allanngortinneqassanersoq aammalu allannguneq tamanna qaqugu atutilissanersoq apeqqutaatinnagu maannakkut pisariaqartinneqalereersunik annikitsutigut allanngunerit naammassineqarsinnaapput. Tamatumani pineqarluni MIPI-mi atorfiup aappaa pisortatut atorfitut inissittariaqarnera, allaffimmiumillu atorfinitsitsisariaqarneq MIPI-mut ukiumut aningaasaliissutit qaffanneqarnerisigut. Tamatuma saniatigut siunnersuutigineqarpoq Namminersorlutik Oqartussat Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit kisitsisitigut tikkuussisutitnut aningaasaliissuteqassasut, suliaq tamanna ingerlaavartuummat assullu pingaaruteqartunik saqqummersitsinerulluni, aningaasaliissuteqarfigineqarnissarlu apeqqutaasariaqanngikkaluarluni.

2009-mi siulersuisut inuttaqartinneqarnerat allannguuteqarsimavoq. Tassalu siulersuisut psykolog Anne Margrethe Vedel Jessen, 2007-imiit 2009-p tungaanut, Naalakkersuisuni ilaasortamit, ulluunerani paaqqinnittoqarfimmi meeqqallu atuarfianni akisussaasumit toqqagaq, inuulluaqqusariaqarsimavaat. Siulersuisut sulisimanera pillugu matumuuna qutsavigerusuppaat.

2009-mi kisitsisitigut paasissutissiisarnermut pisortaq Per Lyster Pedersen Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfirmmeersoq MIPI-p siulersuisuini ilaasortassatut nutaatut inassutigineqarpoq.

Siulersuisut sinnerlugit

Kisea Bruun

Siulersuisuni siulittaasoq

2. MIPI Inatsisartut ataatsimiinneranni

2.1 MIPI-p siunissaa pillugu oqaluuserisassamut tunngasumik malitseqartitsineq

Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinnissaat 17. april 2009-mi aallartittussaasimavoq, MIPI-p siunissaa pillugu oqaluuserisassap aappasaaneerneqarluni Inatsisartuni suliarineqarnissaa ullormut 3. juni 2009 inissinneqarsimalluni. Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinnissaata aallartinnissaanut ullut marlussuinnanngortut qinersinissaq nalunaarutigineqarpoq ulloq 15. april 2009. Tamatuma kinguneraa upernaakkut ataatsimiinnissap qinersinissaq pissutigalugu taamaatinneqarnera. Taamatullu aamma tamatuma kinguneraa, oqaluuserisassat Inatsisartut ataatsimiinneranni oqaluuserisassat tamarmik atorunnaarnerat, tamatumani aamma ilaalluni MIPI-p siunissaa pillugu oqaluuserisassaq, siusinnerusukkut Inatsisartunut ilaasortamit Asii C. Narup-imit saqqummiunneqarsimasoq (Atuariuk: "MIPI pillugu ukiumoortumik nalunaarusiaq 2008" oqaluttuarisaaneq pillugu).

Piffissap taamaasinerani MIPI-mi atorfiup aappaa "Immikkoortortami ataqatigiissaarisoq"-mik taaguuserneqarsimavoq Naalakkersuisoqarfiup Sulisoqarnermut Aqutsisoqarfiullu akornanni apriilip naalernerani isumaqatigiinniareernermi. Tamatuma kinguneraa atorfimmut pisortatut akisussaassuseqarfiunngitsumut immikkut siunnersortitut tapisiaqartitsineqalersimammat. Siulersuisut aalajangersimapput aqutsinerup ilusiligaanera qinersinerup kingornatigut naalakkersuisunngortussamut nutaamut saqqummiuteqqinneqassasoq oqaloqatigiissutigineqaqqissasorlu.

2.2 Inatsisartut ataatsimeeqqaarneranni MIPI-p siunissaa – 2009-mi ukiakkut ataatsimiinneq

Inatsisartut nutaat qinersinerup namminersornerullu eqqunneqarnerata kingornagut 2009-mi ukiakkut ataatsimeeqqaarput. Inatsisartunut ilaasortaq Naaja H. Nathanielsen Inuit Ataqatigiinneersoq MIPI-p siunissaa pillugu aalajangiiffigisassamik siunnersuummik saqqummiussivoq. Tamanna pisimavoq MIPI pillugu oqaluuserisassaq siusinnerusukkut qinersinissamik aalajangerneq pissutigalugu atorunnaarsimammat. Aalajangiiffigisassaattut siunnersuut imatut oqaasertaqarpoq:

"Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfik (MIPI) pillugu Inatsisartut inatsisaata nr. 26, 18. december 2003-meersup siulersuisut 2008-mi ukiumoortumik nalunaarutaat naapertorlugu siunnersuutigineqartut najoqqutaralugit allanngortinnissaanik Naalakkersuisut peqqunegarnissaanik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersut."

Tunngavilersuutit imaapput:

"Inatsisip atuuttup pisoqalisoorneratigut MIPI-p aaqqissugaanera ullumikkut ersernerluppoq. MIPI-mi siulersuisut ukiumoortumik nalunaarusiortarnerminni arlalitsigut tamanna uparuartarsimavaat. Ilisimasaqarfiup aallartikkamili meeqqat inuusuttullu pillugit paasisutissanik nutaanik siammarterisarsimavoq, taamatullu meeqqanik inuusuttunillu sullissineq pitsanngorsarsimallugu. Tamassuma saniatigut meeqqat atugaat pillugit inuiaqatigiinni oqal-

¹ Inatsisartut er Grønlands lovgivende forsamling som før d. 21. juni 2009 på dansk hed Landstinget.

linnernut pingaaruteqartunut naleqquttunullu MIPI-p suliarisai aallaaviusarsimapput. Ilanggullugu maluginiartariaqarpoq MIPI-p sulineri nunatta avataani aamma akuersarneqarmat. MIPI-p pisussaaffiisa ersarissumik sinaakkusernissaat pingaaruteqarpoq, taamaaliornikkut Ilimmasaqarfiup naalakkersuinikkut pituttugaanngitsutut kiinnerinnaanissaa nukittorsarniarlugu. Ilimmasaqarfiup siulersuisunut akisussaaffeqartumik pisortatut inissimasumik peqalerneratigut, taamatullu MIPI-p Ilimmarfimmut inissinneratigut tamanna pissaaq. Taamaattorli ilaqutariinnermut akisussaaffeqarfimmut qanimut attaveqarnej ingerlaannartariaqarpoq, tamannami Ilimmasaqarfiup sulinerani qitiulluinnarpoq. Maannamut MIPI-mi meeqqat inuusuttullu pillugit paasisutissat ersarissumik siunertaqarluni katersorneqartarsimapput, tamannali suliassatut pingaarnertut ingerlanneqarunnaarpoq. Taarsiullugu paasisimasaniq siammarterinissaq ilisimasaniullu nutaanik anguniagaqartuarnissaq qitiutillugit suliassanngorput. Tamanna inatsimmi ersersinneqartariaqarpoq, taamaammallu inatsisip allanngortinnissaa pisariaqavilluni. Allanngortitsinerup kingunerissavaa MIPI-p pingaarnertut suliassarilissammagu suliffeqarfittut namminersortutut meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasat inuiaqatigiinnut pingaaruteqartut avammut siammarternissaat, Ilaqutariinnullu Naalakkersuisoqarfimmut nangittumik ataasutut Ilimmarfimmut inissinneqarnissaq, kiisalu atorfitsigut qaffaanikkut siulersuisunut akisussaaffeqartumik pisortatut atorfimmik pilersitsinissaq, taamaaliornikkut MIPI-p naalakkersuinikkut kiffaanngissuseqarnera nukittorsarniarlugu.”

2.3 Inatsisartut 2009-mi ukiakkut ataatsimiinnerat

Inatsisartunut ilaasortap Naaja H. Nathanielsen-ip MIPI-p siunissaa pillugu aalajangiiffigisassatut siunnersuutaa oqaluuserineqarpoq 6. november 2009. Partiit tamarmik Siumut kisimi pinnani Inatsisartunut ilaasortap Naaja H. Nathanielsen-ip aalajangiiffigisassatut siunnersuutaanut itigartitsipput, tamarmillu Isumaginninnermut Naalakkersuisup Maliina Abelsen-ip, Naalakkersuisut meeqqat inuusuttullu pillugit periusissaminnik saqqummiussinissaannik siunnersuutaanut akuersaarlutik.

Tamatuma kingunerisaanik Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfik nassuiaammik suliassaaq, tassanilu misissorneqassaaq sullissivik siunnersuisoqarfiutigisoq meeqqat inuusuttullu tunngaasigut Naalakkersuisut ataatsimoortumik periusissaannut ilanngunneqarsinnaanersoq. Nassuiaat Inatsisartut 2010-mi upernaakkut ataatsimiinnissaannut piareersimasaaq.

Naalakkersuisunut Ilaasortap MIPI-mut tunngatillugu aqqissuussinerit, akisussaanerit sumullu inissinnissaat il.il. pillugit isummersuutit massakkut suli naammassineqanngitsut (november 2009) ilisimatitsissutigaa.

MIPI-p siunissaa pillugu oqaluuserisassaaq ilaqutariinnermut ataatsimiititaliamut ingerlateqqinneqarpoq, aammalu 25. november 2009 aappassaaneerutaasumik oqallisigineqarluni. Aalajangiiffigisassatut siunnersuut siunnersuutigineqarnermisut isikkoqartillugu akuerineqanngilaq.

3. 2009-mi suliarisimasat

2009 ukiuusimavoq MIPI isumasioqatigiiffinnut ataatsimeersuarnernullu arlaqartunut peqataasarsimanagera, MIPI peqataaginnartutut aammalu MIPI-p sammisanut assigiinngitsunut tunngasunik saqqummiussivigisimasaanik. Saqqummiussani sammisat tassaasimapput MIPI-mik ilisarititsinerit, meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasat naliginnaasut aammalu piitsuususeq il.il. Ukiup ingerlanerani aamma siulersuisunut ilaasortat allaffeqarfimmilu sulisut ilaat taarserneqartarsimapput.

2009-mi MIPI praktikant-eqarsimavoq qaammatini pingasuni MIPI-miissimalluni. Suleqatigiinnerlu angusaqaataasimalluni "Kalaallit Nunaanni Meeqqat inuusuttullu pillugit kisitsisigtigut tikkuussisutit 2009" saqqummersinneqarneranik.

MIPI 2009-p ingerlanerani kisitsisinik takussutissiissutinik annikinnerusumik, kisitsisinik takussutissiissunik annertunerusumik aammalu nalunaarusiamik saqqummersitsisimavoq. MIPI, MIPI pillugu ilisimasani siaruarterinerup ilaatut MIPI pillugu quppersagaaralorsimavoq. Tamakkualu saniatigut MIPI, aalajangersimasumik MIPI ingerlattagaatut, sammisamut ilinniarimasunik qinikkanik inunnullu allanut sammisamut attuumassuteqartunut isumasioqatigiissitsisimavoq. Isumasioqatigiinnermi sammineqarluni qanoq ililluni ilisimasat sulinermi atorreqarsinnaanerit.

MIPI-p ingerlatat 2009-imi peqataaffigisarsimasaasa takutippaat ilisimasat uppersaaser-sugaasut taamatullu Kalaallit Nunaanni meeqqanut inuusuttunullu tunngasutigut ilisima-tuutut misissuinerit pisariaqartinneqartuutut. MIPI inuiaqatigiit kalaallit ilisimaarisaannut ilanngussimavoq sammisanullu amerlasuunut meeqqanik inuusuttunillu tunngatillugu MIPI immikkut ilisimasalittut isigineqarluni. MIPI-p peqataanissaanik kissaateqarneq MIPI-llu suliaanik atorfissaqartitsineq annertusiartuinnarput tamannalu ulluinnarni sulinermi malun-narsiartuinnarluni.

MIPI-p nutaanik saqqummersitaasa atorreqarnerisa saniatigut MIPI-p Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasaniq ataatsimooortumik ilisimaarinninnera atorfissaqartinneqartuursimavoq. Ilisimasat pigineqartut pillugit MIPI-mut saaffiginninnerit amerlasusiisa ukiunut siusinnerusunut sanilliullugit taamaaginnarnerat malunnarpoq. Tamatumalu saniatigut MIPI-mi atorfeqartut saqqummiussinisanut ilinniartitsinissanulluunniit akut-tunngitsunik aggersarneqartarput, taamatullu MIPI ilisimasaniq siaruarterinerinik aqqis-suussinernik nammineq ingerlatsisarluni. Tamatuma saniatigut MIPI-mi atorfeqartut ilisima-saminnik suleqatigiissitalianut, malinnaasuutitanut il.il. tunniussuisarlutik.

Tamakku tunngavigalugit siulersuisut paasisinnaavaat MIPI ilisimasaniq inuiaqatigiinnut at-tuumassuteqartunik Kalaallit Nunaannut tunniussuisoq.

3.1 Suliat naammassineqartut

Meeqqat inuusuttullu eqqartuunneqarsimasunik isertsitsivimmiitanillu angajoqqaallit
Misiligummik ingerlataq taanna kisitsisigtigut, meeqqat qanoq amerlatigisut angajoqqaamik pisuutinneqarnerannik pineqaatissinneqarneranillu misigisaqarsimanersut takutitsisumik, mis-siisuineruvoq. Ingerlatap takutippaa meeqqat 1248 angajoqqaamik pineqaatissinneqarne-

rannik nalaataqarsimasut. Angajoqqaat eqqartuussivimmi pisuutinneqaraangata immaqalu pineqaatissinneqarsimasunut inissiisarfimmiitinneqarlutik, angajoqqaaginnaangitsut, aam-mali meeraat, tamatuminnga sunnerneqarlutillu tamatuma nassatarisaanik misigisaqartar-put. Ingerlatami tamatumani annikinnerusumik ingerlataq pineqarpoq, annertunerusumik misissuiffigineqarnissaanik pisariaqartitsinermik innersuussisoq, tamanna Kalaallit Nunaan-ni ilisimasaqarfigineqarpiangimmat.

Inuuneritta – Inuuttaasut peqqissuunissaannik suliniut aallaavigalugu meeqqat peqqissusiat inooqatigiinnikkut isigalugu

Meeqqat inuusuttullu pillugit nalunaarsuutit piusut ataqatigiissillugit aaqqissuunneqarneri-sigut, Nuummi, illoqarfinni anginerni, illoqarfinni minnerni aammalu avinngarusimasuni na-jugaqaraanni meeqqat inuusuttullu peqqissusiisa assigiinngitsuunerat takutinneqarpoq. Im-mikkoortuni arlariinni nunaqarfinni avinngarusimasunilu meeqqat peqqissutsikkut oqimaat-torsiorput.

Aamma nunaqarfiit avinngarusimasullu aningaasarsiornikkut piitsuunerpaapput, aammalu nunaqarfinni avinngarusimasunilu innuttaasunut naleqqiukkaanni meeqqat amerlanerup-put. Ilutigitillugu nunaqarfinni innuttaasut illoqarfinni, Nuup illoqarfiani nunaqarfinnilu na-jugalinnut naleqqiullutik amerlanerusut pilersorneqalerumaarnissaat ilimagineqarpoq. Nu-naqarfiit avinngarusimasullu aamma tassaammata peqqinnisaqarfimmit angujuminaanner-paat, meeqqat akornanni inooqatigiinnermi peqqissutsikkut assigiinngissutsit takutinneqar-tut annikillisinneqassappata, assigiinngitsorpasuartigut inuiaqatigiit tungaanniit ataqati-giissaakkamik suliniuteqarnissaq pisariaqarpoq.

Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit kisitsisitigut ttikkuussissutit 2009

MIPI-p ukioq allortarlugu Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit kisitsisitigut tik-kuussissutit saqqummersittarpai, saqqummiussinerit taaguutaat 2009-mi Meeqqat inuusut-tullu pillugit kisitsisitigut tikkuussissutit-nut allanngortinneqarpoq, saqqummersitat aala-jangersimasumik kisitsisinik paasissutissaangimmata. Saqqummiutat paasiniaaqqissaarner-nik imaqartunik saqqummiussaangillat, kisitsisinilli piviusuneersunik saqqummiussinerullu-tik. Saqqummiussani kalaallit meeqqat inuusuttullu pillugit kisitsisinik pigineqartunik taku-titsipput naliginnaasumik kisitsisinik takussutissiissutinit tigulaagaasunik ilaqartinneqartut. Saqqummersittakkap pingaarnersaanik nutarnerinerup annertusaanerullu saniatigut 2009-mi saqqummersitami meeqqat inuusuttullu kulturimut timersornermullu tunngasutigut sammi-saat sammineqarput. Saqqummersitaq siusinnerusukkut pisarnertut akeqanngitsumik ag-guaanneqarpoq. Tassalu taamatut iliorneqarluni paasissutissat siaruarluarnissaat qulakkeer-niarlugu aammalu sulisoqarneq eqqarsaatigalugu MIPI tuniniaanermik ingerlatsisinnaan-ngimmat.

Saqqummersitaasimasut tamarmik www.mipi.gl aqcutigalugu saqqummersitat ataanni aane-qarsinnaapput MIPI-milu inniminnerneqarsinnaallutik.

3.2 Suliat ingerlanneqartut Persuttaasarneq meeqqallu (suliamut taaguutigititaq)

Kalaallit Nunaanni misissuinerit arlaqartut takutippaat annersaasarneq Kalaallit Nunaanni ajornartorsiutaasoq. Innuttaasut akornanni 2005-imiit 2007-imut misissuinerup takutippaa innuttaasut inersimasut 59 % -ii inuunerminni persuttaanermik assigiinngitsutigut nalaa-taqarsimasut (Bjerregaard 2008). Misissuinerup allap takutippaa arnat sisamaangaangata ataaseq persuttarneqarsimasuusartoq, angutillu 25-iuppata ataaseq persuttarneqarsimasuu-sarluni (Bjerregaard 2004). Tassalu imaappoq Kalaallit Nunaanni meerarpaaluit persuttaa-nermut isiginnaartuusarsimanissaat ilimanartoq, taamatullu arlaqartut namminneq persut-

tarneqarsimassallutik. Meerarli ajortumik sunnertissaguni nammineq persuttarneqarsimasi-
riaqanngilaq. Assersuutigalugu angajoqqaami persuttaanneranni najuulluni takusaqaruni
tusaasaqarunilu meeqqamut tamanna annertuumik sunnuteqartussaavoq, meeqqap nam-
mineq persuttarneqarneratuulli. Nunat tamat akornanni mississuinerit takutissimavaat ila-
qutariinni persuttaasarneq meeqqamut ajoqutaasartuq meeqqallu kingusinnerusukkut ka-
majasutut naleqqutinngitsumillu pissuseqalerluni kingunerlutsitsisinnanera annertusarluni.

Pilersaarutaavoq ingerlataq "Persuttaasarneq meeqqallu" pingasunut aggugaasumik nalu-
naarusiornerussaaq. Tamatuminnga ingerlataq avataaniit aningaasaateqarfinit il.il.ani-
ngaasaliiffiqineqarluni akilerneqassaaq.

3.3 MIPI Tusaat/Nyt

MIPI-p nutaarsiassaqaqtitsivia Tusaat/Nyt siullerpaamik saaqqummerpoq 2006-imi novembe-
rimi. Nutaarsiassaqaqtitsivik 2009-mi sisamariarluni saaqqummersinneqarpoq immikkullu ittu-
mik ataasiarluni saaqqummersinneqarluni. Sammineqartut tassaasimapput Inneruulamik na-
liliineq aamma Qaqiffiks Children are People Too og Teenage Power Programme il.il. Naligin-
naasumik nutaarsiassaqaqtitsivimmi MIPI-p suliai pillugit nutaarsiassat, meeqqat inuusuttul-
lu pillugit pissutsit piviusut saaqqummiunneqartarput aammalu soqutisaqarfiup iluani ilan-
ngussat. 2009-mi nutaarsiassaqaqtitsivik 170-it sinnerlugit amerlassuseqartunut nassiunne-
qartarpoq. Nutaarsiassaqaqtitsivik elektronisk-imik taamaallaat saaqqummertarpoq.

Soqutiginnittut nutaarsiassaqaqfimmu ilaasortat allassimaffiannut ilanngunnarlutik mail-
ikkut nalunaarsinnaapput mipi-tusaat@nanoq.gl-imut nutaarsiassallu tamarmik atuarneqar-
sinnaalutik www.mipi.gl aqqutigalugu.

3.4 Atugassanik katersineq

Meeqqanut inuusuttunullu attuumassuteqartunik paasissutissanik MIPI katersisarpoq bib-
lioteksdatasemini nalunaarsorneqartunik Nunatta Atuagaateqarfiani system-imi ataatsi-
moorussamut atasumik. Peqatigitillugu katersat sapinngisamik amerlasuut MIPI-p nittar-
tagaani pissarsiarineqarsinnaasuutinniartarpei. MIPI-p nalunaarsukkanik katersaatai 2009-p
naanerani katillugit qulequttat 833-iupput. 2009-p ingerlanerani qulequttat nutaat 54-it
ilanngunneqarsimallutik. Katersat MIPI-p katersugarisai assigiinngiaartorujussuupput,
pingaartinneqarlutilli Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartunik tamanut takusassiaralugit
saqqummersinneqanngitsut katersorneqarnissaat.

Nunatta Atuagaateqarfiata MIPI-p katersugaataanik nalunaarsuina MIPI-mut annertuumik
suliatigut oqilisaataallunilu peqatigitillugu nalunaarsuinerup pitsaassuseqarneranik qulak-
keerutaavoq. Taamaa silluni MIPI-p suliaa tasaanerulerluni ilaatigut kommuneni paasissu-
tissanik attuumassuteqartunik MIPI-p katersaanut ilaasariaqartunik taamaasillunilu allanit
iluaqutigineqarsinnaasussanik peqarneranik qinaasineq. 2009-p affaata kingulliup ingerla-
nerani MIPI pisortani suliffeqarfinnut tamanut allagaqarsimavoq Kalaallit Nunaanni mee-
qanut inuusuttunullu tunngasunik paasissutissanik peqarunik MIPI-mut nassiusseqqullugit
kaammattorlugit tamakkua nittartakkamiittunut bibliotekimilu katersaatinut ilaatinneqa-
lerniassammata. Maannamut atortussat annikitsuinnaat tiguneqarsimapput.

3.5 Ilisimasat pigineqartut pillugit saaffiginninnerit

MIPI ilisimasat pigineqartut pillugit 34-riarluni 2009-mi saaffigineqarsimavoq. Saaffiginnit-

tut ukiup siuliini 46-nit, 54-init 52-inillu saaffiginnittarsimasunit ikinnerullutik.

Saaffiginnissutini eqqartukkanut pineqartunut ilaapput meeqqat piitsuunerat piitsuussutisnullu killigitat, meeqqat inuusuttullu akornanni pujortartarney, kinguaassiuutitigut atornerluineq kiisalu angerlarsimaffimmi persuttaasarneq. Saaffiginnissutit ilaat ilinniartitsisunit, ilinniartunit, tusagassiortunit qinikkanillu pisuupput. Ilinniartut saaffiginninnerminni sammisarsimavaat kinguaassiuutitigut atornerluineq aammalu ulloq unnuarlu paaqqinnitartarfimmitaasut pillugit. Ilinniartunit suliaminnut il.il. tunngasutigut isumassarsiortunit saaffiginnittoqartarsimavoq.

Tusagassiortut assersuutigalugu kanngutsaatsuliornernut tunngasunik kisitsisinik takussutisiissutit soqutigisimavaat. Qinikkat tungaanit piitsuussuseq meeqqallu soqutigineqarsimapput. Ilinniartitsisut pujortartarney, meeqqat pisinnaatitaaffii aammalu qanigivallaakkanik atoqateqartarney tusagaqarfigerussimavaat. Saaffiginnissutit nunatsinneerput avataaninganneerlutillu.

Soorlu siusinnerusukkut ukiumoortumik nalunaarutini pisarsimasoq MIPI-p paaseqqissimavaa Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasat pigineqartut pisariaqartitsinnermut sanilliuksinnermi naammanngilluinnartut. Taamaattumik saaffiginnissutit amerlasuutitigut annikitsuinnartitigut taamaattumik meeqqanut inuusuttunullu tunngasutigut annertunerusumik ilisimatusarnissaq misissuisarnissallu annertuumik pisariaqartinneqarput. Pingartumik nalunaarusiat assigiinngitsut atuakkallu saqqummersinneqarnerisa kingornisigut MIPI-mi sulisut malugisarsimavaat assersuutigalugu kisitsisitigut paasissutissat pitsaaliuinnermilu suliniutit assigiinngitsut pillugit apeqquteqaatit amerliartuinnavissut.

3.6 Paasiniaaqatigiinnerit, oqallinnerit ataatsimeersuarnerillu

Ilisimasat siaruarterniarlugit aammalu katersorniarlugit ataatsimiinnerni, paasiniaaqatigiinnerni MIPI peqataasarpog tamanullu ammasunik ataatsimiinnernik il.il. aaqqissuussisarluni.

MIPI 2009-mi ataatsimiinnerpaalunni peqataavoq, ilisimasalik katersineq salliutinneqarmat.

Aaqqissuutaq	Aqqissuussisoq	Ulloq sumiiffillu	MIPI-p saqqummiussaani saammisaq
Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia diploma t-it inuillu aningaasaateqarfinneersut Kal. Nunaannut tunngasulerinermut qaaqqusat	SFI aamma Kalaallit Nunatta Sinniisoqarfia ICYC ved Stina Berthelsen i samarbejde med MIBB og Nanu Børn	12. – 13. marts 2009, Nuuk	Nuuk Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasat MIPI-llu angusarisai
F-SOMBU	ICYC Stina Berthelsen inut-taralugu MIBB aamma Nanu Børn suleqatigalugit	13. marts 2009, Nuuk	Peqataaginnartutut
Ilisimasanit piviusumik sullissinermut – meeqqanut inuusuttullu pillugit – Isumasioqatigiinneq	MIPI	28. april 2009, Nuuk	Meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasat aamma sukumiisumik nalilersuineq qanoq suliarineqartarpa?
Seminar "Illinersiorata – siunnerfik aqutseriaaserlu nutaaq"	Inuusuttut Ataqtigiit	8. maj 2009, Nuuk	MIPI pillugu, meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasanik pilersitsinermut assersuutit
Kalaallit Nunaanni qingasaarisarnerup unitsinissaa pillugu ingerlatami aqutsisut siullermeertumik ataatsimiinnerat	Maryfonden	20. juni 2009	MIPI-p paasiniaanermik fondemut nalunaarusiaa naatsumik oqaluttuaralugu
Inuit Health Summit	ICC	Yellowknife	Nunani issittuni suleriaaseq pitsaanerpaaq – allat iluatsitsineri qanoq ator-sinnavagut
Kalaallit Nunaanni meeqqat illuat	Ajunnginerusumik mee-raaneq	9. og 10. september 2009, Nuuk	Kinguaassiuutitigut atornerluineq pillugu ilisimasanik MIPI ilanngussaqaarpoq workshop-ertermilu aquttuulluni
Hope and resilience	Nordisk Råd, ICC aamma Namminersorlutik Oqart.	7. og 8. november 2009, Nuuk	MIPI allatulli peqataasutut qaaqqusaavoq
"Qingasaarineq unitsitsigu" aamma "Ataata analu parnaarusasut"	SFI-Campbell	18. november 2009, SFI-Campbell, København	MIPI allatulli peqataavoq
Nunani Avannarlerni meeqqani piitsuuneq pillugu ilisimasaqartut isumasioqatigiinnerat	ICSW	20. og 21. november 2009, Stockholm	MIPI saqqummiussivoq Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat pillugu
"Nakuuserarneq aqqiisutaanngilaq" – ataatsimeersuarneq	Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfik	25. aamma 26. november 2009, Nuuk	MIPI allatuulli peqataavoq

MIPI "Meeqqanik inuusuttunillu sullissisut oqallittarfiat", Nuummi meeqqanik inuusuttunillu sullissisunut tamanut ammasumik oqalliffiusumik suli ingerlatsivoq. Inuit Nuummi suliffeqarfinni assigiinngitsorpassuarni allaffissornikkut suliaqarnikkulluunniit meeqqanik inuusuttunillu sammisaqartuusut peqataasarput. Oqalliffimmi ataatsimiittarnerni peqataasartut immikkulluunniit aggersakkat sammisanut attuumassuteqartunik saqqummiussisarput, malitsigitillugulu peqataasut saqqummiunneqartut oqallisigisarlugit. 2009-mi sisamariarluni ataatsimiittoqarsimavoq, upernaakkut marluk ukiakkullu aamma marluk. Upernaakkut "Meeqqat Inuunerisut" peqatigiiffitsik ingerlatatillu pillugit Karen Gano USA-mi ilaqutariinni per-suttaasarnermi inooqatigiinnermut peqqissutsimullu immikkut ilisimasaqartuusooq saqqummiussivoq: *'Changing Health-Care Practice: Identifying and Responding to Domestic Violence. Victimization in Healthcare Settings'* aamma *'Domestic Violence Advocacy in the Healthcare Setting – Building bridges – A Hospital-Based Medical Advocacy Model: Learning Through Experience'*. Ukiakkut Ruth Montgomery-Andersen Inuulluataarneq pillugu oqalugiarpooq

decemberimilu Naasunguaq Jensen Peqatigiiffik Grønlandske Børn-imeersoq suliaq ingerlatartik Sapiik pillugu oqalugiarluni.

Ataatsimiinnerit taakkua allallu assigiinngitsunik ilinniagaqartuusut akornanni ataatsimiinnerit, peqataasut attaveqarfigilernerannik aammalu oqalliseqatigiinnernik assigiinngitsunilu ilinniagaqartuusunit, ulluinnarni sulianulluunniit atatillugu attaveqarfiginngisaraluanit, isummersorneqarnernik angusaqaataapput.

3.7 Suleqatigiissitat il.il.

MIPI ukunani ilaasortaavoq:

- Inuuneritta – inuiaqatigiit peqqissuunissaannut suliniummut malinnaasut
- Ilaqutariinnut naartusunut siusissukkut suliniuteqarnek – malinnaasut
- Inneruulamik naliliinermik ingerlataa – malinnaasut
- Ilaqutariit piginnaanikitsut – suleqatigiissitat

Ilaqutariit piginnaanikitsut pillugit suleqatigiissitat ukiarmi suliaqartik naammassivaat. Inneruulamik naliliinermik ingerlatamut malinnaatitat ukiuunerani pilersinneqarput.

3.8 Nittartagaq www.mipi.gl

MIPI-p nittartagaa Namminersorlutik Oqartussat nittartagaanut atasumik inissisimavoq. 2007-imi taamanikkut Namminersornerullutik Oqartussat nittartakkamik nutaamik pisipput. Tamatumunnga atatillugu MIPI nittartakkap taassuma iluani nittartakkamik immikkoortumik pisimavoq, nittartakkamut nutaamut tunngatillugu kissaatigisanut naleqqussagaasumik. Nittartagaq taanna aprili qaammataagaa atuutilerpoq nutaamik isikkoqalerluni akuttunngitsunillu nutarterneqartarluni pitsanngorsarneqartuarlunilu.

Nittartagaq kalaallit, qallunaat tuluillu oqaasii atorlugit ingerlanneqarpoq. Tuluttoortaata kalaallit qallunaallu oqaasii atorlugit ingerlatanit allaaneruvoq, atortussat tuluit oqaasii atorlugit suliaasut kisimik aaneqarsinnaammata. Tuluit oqaasii atorlugit ingerlatap annertusinnissaa sulissutigineqarpoq. MIPI-p pingaartippaa nunat tuluit oqaasiinik atuisut attaveqarfigilernissaat, pingaartumik inuiaqatigiit Inuit nunani allamiittut ilisimasanik avitseqatigiissinnaanissaq eqqarsaatigalugu. MIPI aamma tusagassiortunit tuluit oqaasiinik atuisunit ukiu- mut marlussoriarluni attaveqarfigineqartarpoq, nittartakkallu tuluit oqaasiinik atuiiffiusor- taa tuluit oqaasii atorlugit suliaasunik piusunik pilersuinermi ikiuutaalluarpoq.

4. Meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasat

MIPI-p saqqummersittagaanut soqutiginninerujussuup nunatsinni meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasaqarnerunissap ilisimatusarnerullu atorfissaqartinneqarnerat erseqqilluinnartumik ersersippaa.

Taamaammat kalaallit meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasaqarneq maannakkut Naalakkersuisut naalakkersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiissutaanni pingaartinneqartunut ilaasoq, aammalu Namminersorlutik Oqartussanit meeqqanut inuusuttunullu tunngasutigut ingerlatanut aalajangersimasunut 25 mio. koruuninik immikkoortitsineqarnissaa paasillugit assut nuannerpoq. Siulersuisut isumaqarput siunnersuisoqarfiliorniarnermik, sulianik nammineerluni aallartitsisinnaasumik, aamma meeqqat inuusuttullu pillugit inuiaqatigiinnut soqutiginaateqartunik ilisimasanik pilersitsiviusartussamik siaruarteriffiusussamillu eqqarsaataagallartut naleqquttuusut. MIPI-mi siulersuisut isumaqarput, meeqqap atugarisaanik pingaartitsilluni sulianik ingerlatsiffiusumik peqaannarnissaq suli pingaaruteqartuusoq misissuineri meeqqamik aallaaveqartumik politikikkullu attaviitsuusumik. MIPI-mik ilusiliineq Nunani Avannarlerni Nunanilu Issittuni avannarlerni kisiartaavoq akuttunngitsunillu nunani allani suliamut tunngasutigut ilisimasaqartunit nersualaarneqartarluni.

Aalajangiinerni pitsaasunik tunngavissaqarnissaq qulakkeerniarlugu ilisimasanut tunngavigisassat upalungaarsimaniutillu erseqqissumik suut salliutinneqarnissaat pilersaarusiornissaallu kissaatigineqarnerisut Kalaallit Nunaanni ataatsimoorussaanagerusumik suliniutigineqarsinnaapput. Assersuutigalugu kisitsisitigut paasissutissani maluginiutinik, Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu atugarisaanik tamakkualu ineriartornerannik, paasissutissisinnaasunik ataatsimut katersisoqarsinnaavoq. Aammattaarli suliniutinut uppernarsaasersuineq, tamakkuninngalu nalilersuinerit ilisimasaqassuseq qaffassaavigissavaa, paasissutisilluurtunik ilisimasaqalersitsissalluni tamanit atorneqarsinnaasussanik.

Tamatununga matuma siornatigut ukiuni pisortatigoortumik inuinnarnillu meeqqanut inuusuttunullu suliniutaasarsimasut annertunerusumik nalilersuiffigineqarnissaannik MIPI-p inassuteqaatigisimasani uteqqinniarppaa. Immikkut soqutiginaatilittut ukiuni tulliuuttuni Kalaallit Nunaanni kommuunit aqqissuuteqqinneqarnerat pillugu, tamatumalu qanoq meeqqat inuusuttullu atugarisaannut aammalu meeqqat inuusuttullu sammineqarnerannut, tamatumani aamma meeqqanut inuusuttunullu politikkeqarnermut, kommuunerujussuarni sissamaasuni sunniuteqarsimaneranik ilisimasanik pilersitsisoqartariaqarpoq. Taamatullu aamma naleqqutissaaq suliniutit sunniuteqarsimasut alakkarterneqarnissaat, aammalu meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasat qanoq sulineri atorneqarsinnaanersut, taamaasilluni meeqqanik inuusuttunillu tunngasutigut suliniarnerit siunnerfeqarnerulersinnaaqqullugit.

Ukiumoortumik nalunaarusiani allani oqaatigineqareersutut MIPI saaffigineqartarpoq, Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimatusarnerit uppernarsaasersuinerillu amigaaqarnerannik takutitsisunik. Imaassinnaasarporli sammisamut ataatsimut tunngasunik saaffiginnittoqartarpoq assersuutigalugu ilaasa annertunerusumik paasisaqarfigerusutarpaat meeqqanut inuusuttunullu angerlarsimaffiup avataanut inissitaasunut, kinguaassiutitigut atornerluinerimut, meeqqat pisinnaatitaaffiinut il.il. tunngasut.

MIPI-p suliaanit siulersuisullu misilittagarisaannit aamma meeqqat tarnimikkut ajoquteqartut meeqqallu tarnimikkut napparsimasunik angajoqqaallit, aammalu meeqqat akornanni

ADHD/autistit pillugit ilisimasaqarnerunissamik pisariaqartitsineq suli tikkuarneqarsinnaavoq. Aammalu ilaqutariinni inuiaqatigiinnilu pitsaaliuinnermut sunniuteqartut sulianullu atatillugu akulerussinnaasut suleqatigiissinnaanerannik aammalu Kalaallit Nunaanni politiit kisitsisinik paasissutissaataat malillugit naliginnaaqimmat angerlarsimaffinni persuttaasarneq pillugu, tamatumunngalu ilanngullu Kalaallit Nunaanni suliniutinik maanna ingerlasunik naliliinerit pillugit annertunerusumik ilisimasaqarnissamik pisariaqartitsisoqarpoq.

Tamatumali saniatigut naliginnaasumik kalaallit oqaasii atorlugit sulianik qularutissaanngitsumik pisariaqartitsisoqarpoq. Aammalu tuluit oqaasii atorlugit sulianik apeqquilliisoqartarluni.

Kiisalu MIPI-p aammaarluni kalaallit meeqqat inuusuttullu pillugit annertunerusumik ilisimatusarfigineqarnissaa kajumissaarutigaa, meeqqat namminneq paasinninnerannik aallaaveqartumik meeqqat silarsuaannik misissuinerusumik. Ullumikkut ilisimatusaatigineqartartut uuttuutit inersimasunit aalajangerneqareersimasut aallaavigalugit ingerlanneqartarput.

5. Aaqqissuussaannermi, ingerlatsinermi allaffisornikkullu killiffiit

5.1 Siulersuisut

2009-mi nutaamik siulersuisunut Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersumik ilaasortartaarpoq. Nutaamik siulersuisunut ilaasortanngortoq tassaavoq Pisortaq Per Lyster Pedersen Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersoq. Siulersuisunut ilaasortaq Anne Margrethe Vedel Jessen 2009-p naanerani atorfirmiinit soraarpoq, siulersuisullu ulluunerani paaqqinnittarfinnut meeqqallu atuarfiannut akisussaassuseqartutut Naalakkersuisunut ilaasortameersumit ukiup naaneraniit sulii ilaasortartaanngillat.

Maannakkut siulersuisut qanoq inuttaqarnerat bilag 2-mi takuneqarsinnaavoq.

5.2 Aaqqissuussaaneq sulisoqarnerlu

2009-mi aasaanerata tungaanut MIPI aaqqissuussaannermi Ilaqutariinnermut Pitsaaliuinnermullu Aqutsisoqarfimmut atasimavoq, Paarisa aamma Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit – peqatigalugit. Aqutsisoqarfillu aamma Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalakkersuisoqarfimmut atasuuvoq. Naalakkersuisut nutaat inissitsitereerneranni Ilaqutariinnermut Pinaveersaartitsinerimmullu Aqutsisoqarfik atorunnaarsinneqarpoq aaqqissuussaannikkullu MIPI Isumaginnermut Naalakkersuisoqarfimmut atasunngorpoq. Isumaginninnermut immikkoortortami pisortaq Susie Marthin MIPI-p allattoqarfianut siulersuisuinullu sulii attaveqaataavoq.

Allaffisornikkut naatsorsuuserinikkullu akisussaassuseq 2009-p naajartornerani nuunneqarpoq. 2006-imiilli, MIPI-p ilinniarluarsimasumik ataatsimik sulisoqareerluni marlunnik sulisoqalerfiani, ilinniarluarsimasut marluk ulloq tamaat sulisartunik sulisoqarsimavoq, taamatullu ilisimasaqarfiup ingerlatsinermut aningaasaliissutit iluanni bachelor-itut ilinniarsimasumik sap. akunneranut 20 tiimit missiliorlugit sulisartunik atorfinitsitsisimalluni. Atorfiup aappaa aprilip naanerani immikkoortortami ataqatigiissaarisutut taaguuserneqarsimavoq pisortatulli akisussaassuseqarani. Tamatuma saniatigut ilisimasaqarfimmi pikkorissartumik aamma sulisoqarsimavoq, taamaasilluni MIPI ilinniartut ilinniarnermi pisinnaasatigut ineriartortitaanerannut ilapittuutaasimalluni. Suliassat aalajangersimasut, assersuutigalugu nittartakkap pisariaqartumik imarisamigut nutarterneqatarnera, maanna ingerlanneqalersimapput aammalu suliffeqarfimmi sulianut tunngasutigut siunnersoqatigiittarneq pinngitsoorneqarsinnaajunnaarsimalluni. Tamatumalu saniatigut sulisut amerlineqarnerat meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasat assigiinngitsut amerlanerusut sukumiinerusumik sammineqarsinnaanerannut aammalu ilisimasat annertunerusumik siaruarternissaannut periarfissiisimavoq.

Ilinniarluarsimasunik sulisorisat, aappaa immikkoortortami ataqatigiissaarisutut inissimalluni marluusut, ilinniarnertuutullu ikiortip, ingerlatsinermi aammalu ineriartortitsinermik suliat, sulianik ingerlantanik aqutsineq, MIPI-llu siulersuisuinik allattoqarfittut sullissinera aammalu naliginnaasumik allaffissornermi suliassat suullu allaffimmi suliassaasinnaasut isumagisaraat. Taamaammallu ilisimasat pillugit suliassat tamakkiisumik piffissaqarfigineqanngillu innarlutik, suliffeqarfimmilu naatsorsuinerit takutissimavaat allaffimmiumik ataatsimik paasissutissiisartumillu suliaqartussamik atorfinitsitsisoqarsinnaagaluartoq.

Atorfiup aappaa aammalu ilinniarnertuutut ikiorti junimi julimilu inuttaqarsimangillat,

augustimiilli allattoqarfimmi atorfiit tamarmik inuttaqalersimapput.

Sulisorisat taaneqartut saniatigut MIPI siunnersortinik avataaneersunik atuisarpoq. Ilaatigut 2009-mi aalajangersimasumik nutserisumik naqitassanillu ileqqaarisartumik sulisoqarsimavoq.

MIPI-p nammineq saqqummersitai oqaatsit marluiit atorlugit saqqummersinneqartarput. Taa-maattumik nutserisunik suliaqartitsisoqartuartarpoq, allattoqarfimmilu nutsikkat pitsaasu-nissaat qulakkerniarlugu nukippassuit atorneqartarlutik. Nutserinerit MIPI-p nammineq ani-ngaasalersugassarai, MIPI Namminersorlutik Oqartussat Nutserisoqarfiata sullitassaatut po-litikkikkut salliutinneqanngimmat.

MIPI-p iliuusissanik aaqquissuussinerani sulisut ataavartumik qaffasissumik sulianut aaqqu-ssuusaanermilu ilisimasaqarnissaat pisinnaassuseqarnissaallu qulakkeerniarlugu pisinnaasanik ineriartortitsineq ilinniaqqinnerlu pingaartuupput.

Ilanngunneqassaarlu MIPI-p ilinniarnertuumik ikiortimik atorfinitsitsineq nunami pisinnaa-satigut ineriartortitsineq eqqarsaatigalugu pingaartilluinnarmagu, suliasallu arlaqartut ilin-niarnertuumik ikiorteqarnikkut naammassineqarsinnaallutik.

5.3 Missingersuutit aningaasaqarnerlu

MIPI-p ingerlatsineranut allaffissornermullu aningaasartuutai Aningaasanut Inatsimmi, Ila-qutariinnermut Pitsaaliuinnermullu Aqutsisoqarfiup ingerlanneqarnerata ilaatut aningaasa-liiffigineqartarput. MIPI-mut 2009-mi aningaasaliissutit katillugit 1,2 million koruuniupput, taakkunannga 0,8 million koruuningajaat akissarsianut 0,4 million koruunillu ingerlatsiner-mut.

Aningaasaliissutit oqaluttuarisaanermit aalajangigaapput, tassa imaappoq 2004-mit ani-ngaasanut inatsimmi MIPI-mut immikkut aningaasaliissutaaqqaarsimasut aallaavigineqar-mata. Taakkulu 2006-imi amerlineqarput, aningaasanut inatsimmi takuneqarsinnaalluni MIPI-mut aningaasaliissutit ilinniarluarsimasumik atorfinitsitsisoqarsinnaaqqullugu suliallu an-nerlusiniarlugit.

Aningaasanut inatsisikkut aningaasaliiffigineqarnerup saniatigut MIPI namminersortunit ingerlanneqartunit pisortanillu oqartussaasunit aningaasanik qinnuteqarsinnaavoq aamma-lu aningaasarsiutaasunik ingerlatsinikkut pissarsisinnaalluni. 2009-mi MIPI allanit aningaasa-liissuteqartunit 134.131 koruuninik pissarsivoq. 2009-mi aningaasat atorneqarsimapput inger-latat 2008-mi aallartinneqarsimasut naammassineqarannut ataatsimeersuarnernullu. Tama-tumani erseqqissaatigineqassaaq allanit aningaasaliissuteqartarnerit meeqqat inuusuttullu pillugit ingerlatanut atugassaagaluartumik piffissaajaataasarmata annertuumik.

Peqqinnissaqarfiup naatsorsuuserinnermut immikkoortortaqrifiata taamanikkut Ilaqutariin-nermut Pitsaaliuinnermullu Aqutsisoqarfiup immikkoortotaanut sullissisup MIPI 2009 tamaat sullitarisimavaa. Ukiunilu MIPI-p piuffigisimasaani tamani naatsorsuuserinnermi kukkusumik inissiisarnernik allatigullu MIPI-mik naatsorsuuserinnermik sullinneqarnerani akisussaasumut ajornartorsiutaajuarsimapput. Tamatuma nassatarisimavaa, MIPI-p aamma 2009-mi marlun-nik kontoqartitaasimanera soorlu 2008-mi taamatupajaaq aamma pisimasoq, naatsorsuuse-rinnermullu immikkoortortat marluusut tamarmik MIPI-p naatsorsuutaanik ingerlatsinerisa MIPI-p aningaasaqarnikkut qanoq inissisimanera erseqqissumik takuneqarsinnaajunnaartis-simallugu. Tamatumanilu aamma iluamik missingersuusiorsinnaaneq sulianillu aqutsineq ilua-

mik ingerlanneqarsinnaajunnaarlugu.

Taamaattumik misilittakkat tunngavigalugit siulersuisut isumaqarput MIPI-p aqqissuussaa-nera naatsorsuuserineq aningaasaqarnikkullu ingerlatsineq MIPI-imit namminermit akisussaaffigilertillugu ineriartortittariaqaraluartoq, immikkut Aningaasanut Inatsisikkut aningaasaliiffigineqarluni. Tamatumuunna aamma aqutsisoqarnermut tunngasutigut erseqqissumik inissisimannginneq annikinnerulersinneqassagaluarimat kukkusumillu aningaasartuutunik naatsorsuutini inissiisarneq pinngitsoorneqarsinnaalissagaluarluni, peqatigitillugulu MIPI naatsorsuuserinermut aningaasaqarnermullu akisussaassuseq nammineq illersorsinnaalerlugulu akisussaaffigilissagaluarlugu.

6. Aningaasanut inatsimmut 2011 siunnersuut

Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfimmut tunngasumik inatsimmut oqaaseqaataasut naapertorlugit ukiumut nalunaarussiaq ukiumut tulliuuttumut aningaasanut inatsimmi MIPI-p aningaasaliiffigineqarnissaanut siunnersuummik imaqtartussaavoq.

Siulersuisut pingaarnertut siunnersuutigaat, MIPI-mut tunngasumik inatsiseqartitsineq iluarsiivigineqassasoq piviusunut naleqquttunngortillugu, aammalu MIPI-p sulisoqarnera aningaasatigullu atugassaritineqartut tamatumunnga naleqqussarneqarlutik. Aammali 2010-mut aningaasanut inatsimmut atatillugu pisussatut siulersuisut avaqqunneqarsinnaanngitsutut isigisaannik allannguutissaqarpoq, inatsiseqartitsinermi iluarsiiviginninnerup qaqugu atuutilernissa apeqqutaatinnagu. Siunnersuutit makkuupput:

1. Ilinniarluarsimasumik inuttaqartussatut atorfiup aappaata ilisimasaqarfiup pisortaatus aalajangersimasumik inissinneqarnissaa, tamatumuuna atorfiup inissinneqarneratigut atorfiup akisussaaffeqarnera takuneqarsinnaalersillugu.

2. Sulisut allaffimmiuumik ilaneqarnissaat (ulloq tamaat ilaannaanulluunniit), taamaasilluni allaffimmi suliasat suliarineqarnerat naleqquttumik ilinniarsimasunit suliarineqartussanngorlugit, maannamutut allaffimmi suliasat tamakkiisumik sulisunit ilinniarluarsimasunit, ilisimasanut tunngasunik suliaqarnissaminnut piffissaalatsilersunit, suliarineqartarnerannut taarsiullugu.

3. "Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit kisitsisitigut tikkuussissutit" saqqumersinneqartarnerat maannamut salliutillugu avataanit aningaasaliissutinit akilerneqartarsimavoq. Paasissutissat atorineqarnerujussuat meeqqanut inuusuttunullu tunngasut alaatsinnaanneqarnerujussuat eqqarsaatigalugu, siulersuisut siunnersuutigaat Namminersorlutik Oqartussat paasissutissat suliarineqartarnerannut, naqitertittarnerannut siammarternerannullu atorineqartussatut aalajangeriikkanik aalajangersimasumik aningaasaliissuteqartalissasut. Tamatumani ukiunut marlunnut 180.000 koruuninik aningaasaliissuteqarnissaq pineqarluni

4. Ingerlatsinermut aningaasaliissutit akinut naleqqersuut malittaralugu iluarsiivigineqartarnissaat siunnersuutigineqarpoq akissarsiat qaffattarnerannut akillu allanngorarnerannut malinnaasunngorlugit.

Bilag 1: MIPI-mik ilisarititsineq

MIPI-p suliassai anguniagaalu

MIPI pilersinneqarpoq 2004-mi januarip aallaqqaataani. MIPI-p suliassai aaqqissuussaanaeralu meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasaqarfik pillugu Inatsisartut inatsisaannik nr. 26, 18. december 2003-meersumik tunngaveqarput.

MIPI meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasani katersisarpoq, pilersitsisararluni siaruarterillunilu. MIPI ilaatigut nammineerluni sulianik ingerlatsisinnaavoq, aammalu pisortanut namminersortunulluunniit akilersilluni sullissisinnaalluni.

Siulersuisut MIPI-p ingerlatsinerani anguniakkat makku aalajangersarsimavaat:

MIPI meeqqanut inuusuttunullu tunngasutigut Kalaallit Nunaanni suliat ilisimasani tunngaveqarneruleriartornissaannut ikorfartuutaasunik ilisimasani katersisarpoq, pilersitsisararluni siaruarterisarlunilu. MIPI-p siunissamat isigisuunini, meeqqat inuusuttullu isiginiarneqarnissaat qulakkeerniarlugu politikkikkut attaviitsuunini ilisarimaneeqaatigigaa pingaartillugu siulersuisut erseqqissaatigerusuppaat.

Kikkut MIPI atorsinnaavaat?

MIPI saaffiginnissutinut aammalu Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasat pigineqareersut pillugit apeqquteqaatit akeqanngitsumik akissuteqarfigisarpai. Ilisimasaqarfiullu aamma suliassat annertunerusut, nassuiaatit uppersaasarsuinerillu akilersillugit suliarisarpai.

MIPI-p suliaani siunnerfiusut tassaapput:

- Inuit, meeqqanik inuusuttunillu sullissisut
- Qinikkat pisortaqarfiillu
- Ilisimatusartut ilinniagaqartullu

Nittartagaq www.mipi.gl aqqutigalugu kalaallit meeqqat inuusuttullu pillugit nalunaarusiat assigisaallu pigineqartut amerlanersaat aammalu MIPI-p nammineq saqqummersitai kiisalu aamma MIPI-p nutaarsiassaatai aaneqarsinnaapput.

Aaqqissuussaaneq, sulisoqarneq aningaasaqarnerlu

MIPI siulersuisunit aqunneqarpoq. MIPI-p siulersuisui siunnersuuteqartut assigiinngitsut arfi-neq-marluusut siunnersuutaat tunngaavigalugit Naalackersuisunit toqqagaapput. Siulersuisut MIPI-p ingerlatsineranut akisussaassuseqartuupput. Tamatumani aamma sulianut sulianiakkanullu, taamatullu aamma siulersuisut sulisut atorfinitsinneqarnissaannut soraarsinneqarnissaannullu inassuteqaateqartartuullutik.

Siulersuisut aamma suliat tungaasigut MIPI-mut tunuliaqtitut atuupput.

Ilaqutariinnermut Pitsaaliuinnermullu Aqutsisoqarfik aammalu Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalackersuisoqarfik 2009-mi sulisoqarnikkut aningaasaqarnikkullu MIPI-mut akisussaasuupput, MIPI-mullu tunngatillugu Naalackersuisoqarfiup suliassarinnasai isumagisasaralugit.

Taamaattumillu Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalackersuisoqarfiup suliassat arlaqartut, aammalu suliassat MIPI-p inatsisitigut tunngavigisaanut attuumassuteqartut, suliarisarpai, MIPI-llu suliat ingerlatai aqunneqarneralu ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalak-

kersuisoqarfimmit immikkoorlutik (massakkut Isumaginninnermut Naalackersuisoqarfik).

MIPI ilinniarluarsimasunik marlunnik aamma ilinniarnertuutut ikiortimik sulisussaqaartinneq-arpoq. Sulisorisaasut taakkualu akissarsiaat aammalu ilisimasaqarfiup ingerlanneqarnera Aningaasanut Inatsisikkut aningaasalersorneqarput. Tamatuma saniatigut MIPI-p suliat ingerlatani avataanit aningaasaliisut aningaasaliissutaannik aningaasalersortarpai.

MIPI pillugu annertunerusumik paasisaqarusuppit?

Taava nittartagarput www.mipi.gl alakkariaruk. Aamma mipi-tusaat@nanoq.gl-imut mail-erlutit qarasaasiakkut nutaarsiassaaticut pisartagarilersinnaavatit.

Bilag 2: MIPI-p siulersuisui pillugit paasisitsissut

MIPI-p siulersuisuini ilaasortat matuma ataani taagorneqartut inassuteqarnerat tunuliaqu-taralugu Naalakkersuisunit toqqagaapput. Siulersuisut ukiuni pingasuni atasussatut toqqa-gaapput, 2007-ip qiteqqunneraniit aallartittumik.

Siulersuisunut siulittaatoq, Naalakkersuisunit toqqagaasoq:

Kisea Bruun, senioritut siunnersorti, KANUKOKA-mit, Kommunit Kattuffiannit inassutigi-neqartoq – 2009-mi september imiit.

Naaja H. Nathanielsen, psykolog. Nunatta Atuagaateqarfianit inassutigineqartoq – 2009-imi junip tungaanut.

Siulersuisuni siulittaasup tullia, siulersuisunit qinigaasoq:

Wolfgang Kahlig, lektor. Ilisimatusarfimmit inassutigineqartoq.

Ilaasortat sinneri:

Per Lyster Pedersen, Naatsorsueqqissaartarfimmi pisortaq, Kalaallit Nunaanni Naatsorsueq-qissaartarfimmit inassutigineqartoq.

Anne Margrethe Vedel Jensen, psykolog. Meqqerivinnut meeqqallu atuarfiannut akisussaa-sutut Naalakkersuisunut ilaasortamit inassutigineqartoq.

Jette Eistrup, ingerlatanik ataqatigiissaarisooq. Peqqinnissamut pitsaaliuinerimullu akisussaa-suseqartutut Naalakkersuisunut ilaasortamit inassutigineqartoq.

Susie Marthin, immikkoortortamut pisortaq. Isumaginninnermut tunngasunut akisussaasu-seqartutut Naalakkersuisunut ilaasortamit inassutigineqartoq.

Elisa Jeremiassen, pisortaq. Nunatta Atuagaateqarfianit inassutigineqartoq.

Naaja Nathanielsen siulittaasutut 2009-imi junip aallaqqaataani tunuarpoq. Kisea Bruun siu-littaasutut nutaatut toqqarneqarpoq siulersuisullu 10. december inissitsiterput Wolfgang Kahlig siulittaasumut tullinngorluni.

Bilag 3: MIPI tusagassiutini

Januaarimi

Januaarimi meeqqat kaattut tusagassiutitigut oqalliserineqangaatsiarput MIPI-llu nalunaarusiai "Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat" eqqartorneqallattaalluni. Tamatumalu saniatigut qallunaat tusagassiutaanni Kalaallit Nunaanni meeqqat aamma sammineqarput, UNICEF issuarneqarluni oqaatigisimagaa Kalaallit Nunaata FN-imi meeqqat pillugit isumaqatigiissut unioqqutikkaa tamatumunngalu atatillugu MIPI taaneqarluni. Qaammatip naalernerani MIPI-p " Ilisimasaniit piviusumik sullissinermut – meeqqat inuusuttullu pillugit" qulequtaralugu seminareqarnissaa sammineqarpoq.

Februaarimi

MIPI-mi siulersuisut siulittaasuata, MIPI-p siulersuisui sinnerlugit qaammatip aallartinnerani, Kalaallit Nunaata FN-imi meeqqat pillugit isumaqatigiissummik unioqqutitsineranik UNICEF-ip oqaaseqarnera, kukkusuunerarlugu ICC-p oqaaseqarneranut, oqaaseqarpoq. Meeqqat kaattut piitsuunerlu pillugit oqallinneq februarimi assigiinngitsunik tunuliaqutaqartunik ingerlanneqarpoq MIPI-lu arlaleriarluni taaneqartarluni.

Martsimi

Martsip qaammataani Asii Chemnitz Naarup "Ilisimasaqarneq pisussaaffiliivoq"-mik qulequtaqartumik tusagassiutitut ilanngussaqqarpoq, tamatumani MIPI-p nalunaarusiai taaneqaqqillutik. Politikken-ip aviisimi "Kalaallit meeqqat tunuinnarnianngilagut"-mik qulequtaqartumik saqqummiussami MIPI taasimavaa. Tulliutillugu MIPI-p aprilimi "Ilisimasaniit piviusumik sullissinermut" qulequtaqartumik isumasioqatigiissitsinissaa eqqartorneqaqqarpoq

Aprilimi

Aprili MIPI-p nammineq " Ilisimasaniit piviusumik sullissinermut – meeqqat inuusuttullu pillugit" qulequtaralugu isumasioqatigiissitsineranik imaqqarneruvoq. Eqqartukkamut tunngasumik nutaarsiassat sisamaapput Qanoruumi, radioaviisimi, sermitsiaq.gl-imi aammalu MIPI-mi immikkoortortami pisortamik, Maliina Abelsen-imik aammalu SFI-Campbell-imeersumik aallarniuteqartumik Mette Deding-imik, apersuinerit. Tamakkua saniatigut qaammatip aallartinnerani ullormi ataatsimi arlaqartunik ilangussaqqarpoq MIPI-p 2008-mut ukiumoortumik nalunaarusiaata saqqummiunneqarnerata kingunerisaanik.

Juunimi

Juunimi MIPI-p siulittaasuata Inatsisartunut qinigaanermi kingunerisaanik tunuarnera sammineqarpoq.

Augustimi

MIPI juulimi Yellowknife-imi ataatsimeersuarnermut, MIPI-mut tunngasumik ilanngussaqqarfiusumut, peqataavoq. Malitsigitillugu canadamiut aviisiat The Globe and Mail MIPI pillugu allaaserisaqqarpoq "Greenland – a model for self-sufficiency" –imik qulequtaqartumik. Aamma Veluxfonde-ip Upernavimmi meeqqat illuannut tapiissuteqarneranut atatillugu aamma MIPI eqqaaneqarpoq.

Oktoberimi

MIPI-p kisitsisinik paasissutissanik imaqqartoq "Meeqqat inuusuttullu eqqartuunneqarsima-

sunik isertitsivimmiitanilu angajoqqaallit” saqqummersippaa, tusagassiuutini KNR-ip radio-avisiani Qanoruumilu aammalu Sermitsiaq.gl-imi sammineqartoq.

Novemberimi

MIPI siulittaasortaarpoq tusagassiuutinullu nalunaarut KNR-imi sermitsiaq.gl-imilu atornerarluni.

Decemberimi

Decemberimi MIPI saqqummersitat marluk pissutigalugit tusagassiuutiniippoq, siulleq tassaaluni “Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit kisitsisitigut tikkuussissutit 2009” kulturi timersornerlu pillugit sammisaqarfiusoq, 18-inik ukioqalernissap tungaanut timersoqatigiiffinni akeqanngitsumik ilaasortaasinnaaneq pillugu oqallinnermik kinguneqartoq. Saqqummersitap aappaa tassa “Inuuneritta – Innuttaasut peqqissuunissaannik suliniut aallaavigalugu meeqqat peqqissusiat inooqatigiinnikkut isigalugu”. Saqqummersitap kinguneraa nunaqarfinni meeqqat aamma peqqinneq akisussaassuserlu pillugit oqallinneq. MIPI-p siulittaasua aamma ilisimasanik siaruarterinermik meeqqanullu suliniutitigut suleqatigiinneq pillugu aviisini ilanngussaqqarpoq.